

Іван Вискочил

Діалогічна дія – ключ до розуміння

Діалогічна акторська дія зі внутрішнім партнером, іноді також називається «діалогічна дія внутрішнього партнера(-рів)», або скорочено «Діалог внутрішніх партнерів» (далі ДД).

Методика Івана Вискочила була заснована у 1968 році, яка продовжує активно розвиватися і сьогодні.

В основі ДД закладено досвід і переживання особи під час взаємодії зі власним внутрішнім партнером, що відбувається, як правило, коли людина залишається на самоті.

Взаємодія може відбуватись через гру. Вона подібна до усім знайомої «само-розмови» або «само-гри», що є частиною самопізнання.

Також йдеться про те, щоб досягнути та вчитись відтворювати спонтанні, автентичні, невимушені, індивідуальні та колективні акторські дії (поведінка та переживання) перед аудиторією у атмосфері «публічного усамітнення» К. Станіславського. Тобто за умов присутності і уваги «глядача», де глядачі начебто відсутні, так само, як візуальний і тактильний контакт з ними.

Заняття відбуваються у творчих групах де мінімальна кількість складається з трьох учасників, одного або двох викладачів. Найкращий склад групи – від дев'яти до дванадцяти осіб.

Приміщенням може бути звичайна шкільна аудиторія (репетиційна зала) з високою стелею, світла і порожня, з необхідною кількістю стільців.

Під час вступу, викладач разом з учасниками апелює та обговорює знайомий їм досвід, «розмов з самим собою», наприклад у типових ситуаціях, коли ці розмови відбуваються. Викладач наголошує на необхідність виходу з себе, повернення до себе та занурення у себе. Всі ці дії відбуваються за допомогою голосу та мовлення. Викладач також вказує на необхідність того, аби голосове та мовленнєве вираження були дією, тобто частиною власного експерименту, пошуком навчання та відкриття нових сторін самого себе, але в жодному разі не проявом мистецтва.

Потім викладач запрошує когось з учасників, які наче глядачі сидять на стільцях розташованих у ряд один біля одного, вийти на майданчик і розпочати спробу. І це фактично єдина інструкція до дій.

Після спроби звучатимуть лише коментарі щодо того, як і що кожен учасник зробив, вийшло чи ні, чому не вийшло, що знайшлося і що робити аби досягти успіху.

Учасник знаходиться перед іншими доволі довго, від двох до п'яти хвилин і весь цей час він перебуває в їх полі уваги. Все це відбувається без будь яких допоміжних засобів (наприклад: музики, реквізитів, костюмів).

На початку вправи кожен учасник відчуває хаос, розгубленість, які зазвичай не покидають їх протягом перших шести – десяти зустрічей.

Та згодом всі учасники починають концентруватись і розслабляться, сприймати себе, проявляться тут і зараз по-власному реагувати, діяти, відшукувати зв'язки, висловлюватись, усвідомлювати і спостерігати контрасти, коливання і полярність, взаємодоповнюваність, відчувати взаємодію протилежностей.

Кожен учасник поступово вступає у власний діалог з самим собою і переживає діалогічне буття, тобто стає, іноді парадоксально, діалогічним (сам своїм партнером).

Доростає до «творчого стану» (К. Станіславський), до натхнення, до того що «є в людині і грає з людиною» (Я. Паточка), розуміє, що «вухам дивно те, що говорять уста» (Я. Веріх), що він уміє «чути свого власного партнера і відповідати йому» (Й. Восковец + Я. Веріх), досягає власного психосоматичного стану для свідомого, творчого спілкування. На це потрібно принаймні три роки регулярного, безперервного навчання та підготовки.

Для подальшого розвитку, такий початковий досвід індивідуального та одночасно колективного хаосу і розгубленості впливає на розуміння та поступового упорядкування «з середини», що є надзвичайно важливим.

Такі вправи потрібні для того, аби студент від самого початку задіяв та обирав схильність та сміливість до експерименту. Спроби, пошуки – формування власних гіпотез, відкриття того, що є своїм і особистим. Важливо, щоб від самого початку не переважала тенденція імітувати, копіювати і приймати готові образи, стандарти.

Органічною і необхідною частиною практики, спільного навчання і пізнання є «самостійна робота». Зокрема постійна письмова рефлексія (зворотній зв'язок), якою учасник ділиться з керівником та іншими. Така практика є основою спільного навчання.

ДД включає у себе і відкриває цілий ряд різних напрямків дослідження та можливих шляхів і цілей. Однак, вона завжди повинна залишатися індивідуальною та особистою справою, наприклад коли схильності людини (тип, якість, та сила її таланту / темпераменту) є тим, що визначає, для чого вона існує і ким може бути. Велику роль грає, як людина розпоряджатиметься набутими знаннями, які її подальші очікування. Для більшості вона може бути і є шляхом самопізнання, самоусвідомлення та прийняття себе, проте для когось це може бути шлях до самореалізації. Все це залежить від здібностей, таланту та захоплення людини.

ДД може сприяти і бути, як вже було зазначено раніше, основою для формування психосоматичного стану творчого спілкування, а отже, для глибшої і точнішої емпатії, пізнання і прийняття іншого, для зустрічі в істинному розумінні цього слова.

Вона може бути і зазвичай є свого роду проживанням, розумінням та вивченням принципів драматичної гри. Також може бути і є проживанням, розумінням та вивченням безпредметних акторських дій (гри, акторства). Може бути і є спосіб розуміння та досягнення «втілення» і усвідомлення певного виклику, певного завдання, питання, тексту. Вона може бути і буває, за умови усвідомлення і розуміння, методологією випробувань, шляхом до відкриття, пошуку і сприйняття, спостереження і знахідки.

Однак ДД– не спеціально розроблена готова процедура чи «метод», який можна взяти і застосувати. Вона також не може назватись технікою.

Дослідження та вивчення ДД й наразі продовжуються у кількох напрямках, переважно на кафедрі досліджень та вивчення авторської акторської майстерності та на кафедрі авторської творчості та педагогіки Театрального факультету Академії музичних мистецтв у Празі.

Примітка редакції: Вперше опубліковано у збірнику наукових праць «Hic sunt leones (O autorském herectví)» (Praha: Ústav pro výzkum a studium autorského herectví DAMU, 2003).